

KAPITOLA DVANÁCTÁ

Falešné sliby

Rozdílné názory na dvě smlouvy

Pro Tajemství Bible přeložil Ladislav Hodač a kolektiv

Události uplynulého roku na Ellen Whiteovou hluboce zapůsobily, a proto napsala několik článků, které byly otištěny v časopisu *Review* na začátku roku 1890. Opakovaně upozorňovala na období, v němž církev žije – na den smíření. Poselství prezentované prostřednictvím Jonese a Waggonera rozpoznala jako spojení zákona a evangelia. Viděla, že předkládají velké pravdy o ospravedlnění z víry ve spojení s očištěním Svatyně. Bůh se snažil svému lidu nejen odpustit hříchy, ale také jej vymazáním jeho hříchů očistit, a tak ho připravit na to, aby obstál v den Jeho příchodu. Tato příprava vyžadovala práci na srdci člověka, individuální spolupráci každého jednotlivce s velkým Veleknězem. Ta by se uskutečnila, kdyby světlo, které na ně zářilo, plně přijali a uvedli do své zkušenosti. Pokud by však toto světlo odmítli, zavlažení pozdním deštěm by bylo odvoláno:

*Žijeme ve dni smíření a máme pracovat v souladu s Kristovým dílem očišťování Svatyně od hříchů lidu. Každý, kdo chce být nalezen se svatebním rouchem, ať nebrání našemu Pánu v jeho ústředním díle. Jaký je on, taková budou i jeho následovníci na tomto světě. Nyní musíme lidem předložit dílo, které skrze víru vidíme konat našeho velkého Velekněze v nebeské Svatyni. Lidé, kteří nesouzní s Ježíšem v jeho díle v nebeských nádvořích ... se spojují s nepřitelem Boha a člověka a odvádějí mysl od pravdy a díla pro tuto dobu. 1 Ellen G. White, "The Need of Complete Consecration," (Potřeba úplného zasvěcení), *Review and Herald*, 21. ledna 1890, str. 33.*

*Kristus se nachází v nebeské Svatyni, aby tam vykonal smíření za lidi. Je tam, aby Otci předložil svůj probodený bok a ruce. Je tam, aby se přimlouval za svou církev, která je na zemi. Očišťuje Svatyni od hříchů lidu. Co je naším úkolem? Naším úkolem je být v souladu s Kristovým dílem. Vírou s ním máme spolupracovat a být s ním za jedno. 2 Ellen G. White, "The Lord Must be Our Light," (Naším světlem musí být Pán), *Review and Herald*, 28. ledna 1890, str. 49.*

*Lidé, kteří se hlásí k tomu, že mají vůči všem ostatním lidem na zemi výhodu většího světla, Kristovo přimluvné dílo a velká a svatá tajemství vykoupení nestudují, nebo jim nerozumí. Kdyby byl dnes Ježíš na zemi osobně, oslovil by velký počet lidí tvrdících, že věří přítomné pravdě, slovy, která adresoval farizeům: **Matouš 22:29** "Bloudíte, protože neznáte Písma ani Boží moc." Nejvzdělanější z židovských zákoníků nepoznali vztah Krista k Zákonu; nepochopili nabízené spasení. ... Dokud se spokojíme se svým omezeným poznáním, jsme zbaveni možnosti získat na pravdu bohatý náhled. Nemůžeme pochopit skutečnosti spojené se smířením a s vysokým a svatým charakterem Božího zákona. Církev, které Bůh svěřil poklady pravdy, se musí obrátit. Jsme-li požehnání, můžeme žehnat druhým; pokud však nepřijmeme Ducha svatého do svých srdcí, nemůžeme rozdávat světlo druhým. 3 Ellen G. White, "The Relation of Christ to the Law is not Understood," (Vztah Krista k zákonu není pochopen), *Review and Herald*, 4. února 1890, s. 65, 66.*

*Kristus očišťuje chrám v nebi od hříchů lidu a my musíme pracovat v souladu s ním na zemi a očišťovat chrám našeho nitra od mravního poskvrnění. 4 Ellen G. White, "The Danger of Talking Doubt," (Nebezpečí vyslovování pochybností), *Review and Herald*, 11. února 1890, str. 81*

Do Svatyně, kam se Ježíš odebral vykonal obřad smíření za své děti, jej lidé nenásledovali. Potřebujeme Ducha svatého, abychom pochopili pravdy pro tuto dobu, v církvích je však duchovní sucho, ...

V každém sboru by se měla konat shromáždění ke slavnostním modlitbám a vážnému zkoumání slova, abychom poznali, co je pravda. Chopte se Božích zaslíbení a v živé víře prostě Boha o vylití jeho svatého Ducha. Až na nás bude vylit Duch svatý, budeme z Božího slova čerpat morek a tuk. ... Lidé musí na cestě služby postupovat od světla k většímu světlu, neboť nezlepšené světlo se stává tmou a prostředkem k tomu, aby si hromadili hněv pro den hněvu. ...

Až se sbory stanou aktivními a živými, bude jim na jejich upřímnou žádost udělen Duch svatý. ... Bible bude považována za nebeskou úmluvu. ... Pak budou nebeská okna otevřena pro vylití pozdního deště. Kristovi následovníci budou sjednoceni v lásce. ...

*Bůh dal svému lidu světlo velkých a významných pravd. Otevřel jejich chápání tajemství spasení. Pokud však tyto pravdy nebudou hlouběji poznávány, bude Boží přízeň odejmuta. 5 Ellen G. White, "Need of Earnestness in the Cause of God," (Potřeba horlivosti v Boží věci), *Review and Herald*, 25. února 1890, s. 113, 114.*

Ellen Whiteová vnímala naléhavost doby. Zatímco se celé nebe snažilo připravit církev na hlasité volání světa, byli bratři v srdci díla naneštěstí zapleteni do sporů o to, co považovali za nebezpečné učení. V důsledku hlubšího pochopení očišťování Svatyně začali Jones a Waggoner vnímat dvě smlouvy ve světle, které se od běžného pohledu lišilo. 6 Robert Van Ornam, *The Doctrine of the Everlasting Covenant in the Writings of Ellet J. Waggoner*, (Graduate Thesis, Loma Linda University, 1985), s. 12, 38. To mezi mnoha bratry vyvolalo velké obavy.

Právě skončil Vzdělávací institut, který začal v listopadu 1889, a kde v prvním dvouměsíčním semestru vyučoval A. T. Jones Bibli a historii. Když se Waggoner ujal práce v druhém tříměsíčním semestru a vyučoval biblické hodiny, církevní dějiny a hebrejštinu, opět se rozhořely spory. 7 Arthur L. White, *The Lonely Years*, str. 454. Waggoner vyučoval o knize Izajáš, ale rozhodl se, že se bude zabývat otázkou smluv. Změna jeho plánů byla pravděpodobně způsobena otázkami, které se na téma smluv objevily kvůli čtvrtletníku úkolů sobotní školy, jehož byl autorem. V každém případě se Waggonerovi plány rychle změnili.

Dvě smlouvy.

Ačkoli toho o sporu o zákon v listu Galatským odehrávajícím se na generální konferenci v Minneapolis bylo napsáno mnoho, spor o smlouvy měl nejspíše větší význam. Pro obě zúčastněné strany byly zákon v listu Galatským a dvě smlouvy úzce propojeny, a proto přijetí určitého názoru v jedné záležitosti vyžadovalo přijetí stejného názoru i v té druhé.

Waggoner se o smlouvách zmínil ve své sérii článků v časopise *Signs*, které vycházely po devět týdnů v létě 1886. Butler na to reagoval svou knihou *The Law in the Book of Galatians* (Zákon v listu Galatským), což vedlo k mnoha rozporům na Generální konferenci v roce 1886. Waggonerova odpověď, *The Gospel in the Book of Galatians* (Evangelium v listu Galatským), byla rozdána na konferenci v Minneapolis. Hlavním problémem byla v té době identifikace zákona, o němž se hovoří ve 3. kapitole listu Galatským, ale základní argumenty ukazují, že oba muži se zabývali také otázkou smluv.

Během svých přednášek v Minneapolis věnoval Waggoner nějaký čas úvahám o smlouvách. V pátek 19. října 1888 porovnával pasáže Písma ve Skutcích, v listu Římanům a ve druhé a třetí kapitole listu Galatským. Podle listu *Daily Bulletin* "bylo jeho cílem ukázat, že skutečným předmětem sporu je ospravedlnění vírou v Krista, přičemž tato víra je nám připočtena za spravedlnost stejně jako Abrahamovi. Smlouva a zaslíbení pro Abrahama jsou smlouvou a

zaslibeními pro nás". **8** "Third Day's Proceedings," *General Conference Daily Bulletin*, 21. října 1888; v *Manuscripts and Memories*, str. 361.

W. C. White poznamenal, že Waggoner srovnával "smlouvu s Abrahamem s druhou [neboli novou] smlouvou. Jsou stejné." **9** W. C. White, "Notes Made at the Minneapolis Meetings 1888," 15. října 1888; v *Manuscripts and Memories*, str. 424.

Následující neděli ráno měla Waggonerova osmá přednáška název: "Dvě smlouvy a jejich vztah k Zákonu". **10** "Sabbath Disclosures," St. Paul *Pioneer Press*, 22. října 1888, str. 6; v *Manuscripts and Memories*, str. 582.

Na základě odpovědi J. H. Morrisona je docela dobře možné, že Waggoner navázal na 4. kapitolu listu Galatským a hovořil o alegorii Sáry a Hagar, přičemž tvrdil, že stará smlouva, symbolizovaná Hagar, je podmínkou spasení ze skutků, které nebylo omezeno na starozákonní dobu. Ze stejného důvodu nová smlouva, symbolizovaná Sárrou, představuje spasení pouze skrze víru v Krista a byla dostupná stejně tak ve starozákonní době jako je dostupná i dnes. Waggonerovi bylo vždy jasné, že neexistují dvě období (spasení skrze skutky ve Starém zákoně a spasení skrze víru v Novém zákoně), ale že spasení vždy bylo a je skrze víru v Krista. Nejde o časové období, ale o stav srdce.

J. H. Morrison na Waggonerovy přednášky reagoval tvrzením, že "jsme vždy věřili v 'ospravedlnění z víry' a byli jsme dětmi svobodné ženy". To byla zjevně narážka na alegorii smlouvy z listu Galatským. **11** R. T. Nash, "An Eye Witness Account," (Vyprávění očitého svědka), str. 2; v *Manuscripts and Memories*, str. 352.

Přestože nemáme k dispozici přepis Waggonerových prezentací v Minneapolis, víme, jaký byl jeho postoj ke smlouvám. Jeho kniha *Glad Tidings* (Radostné zvěsti) byla založena na poznámkách, které si z jeho kázání na konferenci v roce 1888 pořídila jeho žena. **12*** Jessie F. Moser-Waggoner L. E. Froomovi, 16. dubna 1930; viz LeRoy E. Froom, *Movement of Destiny*, s. 189, 200-201, 243, 260. Viz také 4. kapitola, poznámka 4.

Své názory publikoval také v časopisech *Bible Readings* a *Senior Sabbath School Quarterly* na počátku roku 1889 a na Vzdělávacím institutu v roce 1890 přednesl o smlouvách rozsáhlou přednášku, která byla podle Dana Jonese "podobná tomu, co přednesl v Minneapolis". **13** Dan T. Jones S. N. Haskellovi, [březen] 1890 (sbírka dopisů, str. 910).

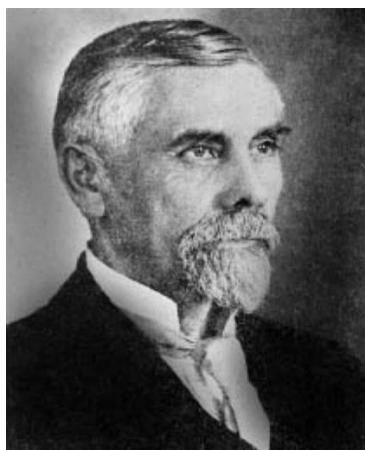
Ellen Whiteová poznamenala, že se na jaře roku 1889 zúčastnila shromáždění, "kde starší A. T. Jones předložil téma dvou smluv". Je zřejmé, že tam byli bratři, kteří s Jonesovým názorem nesouhlasili, neboť dodává: "Nemohla jsem být spokojena s duchem, kterého projevoval starší Underwood. Zdálo se, že nekladal otázky proto, aby získal světlo, ale proto, aby přinesl zmatek a rozpaky otázkami, kterým sám nevěřil". **14** Ellen G. White, Rukopis 19, "Diary Entries," 5. března 1889; v *1888 Materials*, str. 272.

Stejně tak nemáme pochybnosti o tom, jak se ke smlouvám stavěli G. I. Butler, Uriah Smith, R. C. Porter a Dan Jones. Všichni tito mužové s Jonesem a Waggonerem v určitých bodech nesouhlasili a dali to veřejně najevo. **15** Uriah Smith Ellen G. Whiteové, 17. února 1890; Uriah Smith L. F. Trubeymu, 11. února 1902; v *Manuscripts and Memories*, s. 154, 312.

Smith v roce 1887 vydal dvě série článků o smlouvách; jednu v *Review* a druhou v časopisu *Bible Echo*. **16** Uriah Smith, "God's Covenants with Men," (Boží smlouva s lidmi), *Review and Herald*, 13., 20. a 27. září, 11. a 25. října, 1. a 20. listopadu 1887, s. 584, 600-601, 617-618, 632-633, 664-665, 680; "The Two Covenants," *Bible Echo* a *Signs of the Times*, listopad a prosinec 1887, s. 162-163, 178-179 a leden, únor a březen 1888, s. 2-3, 22, 34-35. Ve stejném období Smith také vydal

knihu *The Two Covenants* (Dvě smlouvy). 17 Uriah Smith, *The Two Covenants* (Battle Creek, MI: Review and Herald, nedatováno).

Porter i Smith pronesli v roce 1890 na Vzdělávacím institutu veřejné přednášky, které byly zapsány a dochovaly se dodnes. Dan Jones o smlouvách hodně mluvil ve své korespondenci z počátku roku 1890. 18* "Remarks of Eld. R. C. Porter at the Ministers' Bible School," 24. února 1890 a "Remarks of Eld. Uriah Smith, Bible School," 19. února 1890

R. C. PORTER

Ale proč tolik sporů? Jaké byly rozdíly v názorech na toto téma? Jak již bylo zmíněno, Jones a Waggoner chápali, že zákon v listu Galatským souvisí se smlouvami, které jsou zase nedílnou součástí učení o ospravedlnění z víry. Oponenti Jonese a Waggonera viděli mezi smlouvami a ospravedlněním z víry jen malou souvislost. Všichni však tvrdili, že věří v ospravedlnění z víry a domnívali se, že Jones a Waggoner toto ospravedlnění přehnaně zdůrazňují a používají tuto "tolik opěvovanou doktrínu" jako zástěrku pro prosazení svých názorů na zákon v listu Galatským a v otázkách smlouvy. 19 E. J. Waggoner, *The Gospel in Galatians*, str. 70; a A. T. Jones C. E. Holmesovi, 12. května 1921; v *Manuscripts and Memories*, s. 65, 327.

Shodné body obou stran.

Nejprve je důležité zjistit, v jakých bodech došlo ke vzájemné shodě. Obě strany věřily, že člověk má být strážcem všech Božích přikázání, včetně soboty sedmého dne, a že to vyžadují podmínky obou smluv. Otázka se týkala spíše toho, **jak** měl člověk tato přikázání dodržovat. Obě strany se shodli na tom, že Bůh uzavřel s Abrahamem smlouvu, která definovala podmínky spasení až do konce časů. Obě strany viděly, že smlouvy byly uzavřeny s Izraelem, a nikoliv s pohany. Ani jedna strana netvrdila, že Bůh udělal chybu, když uzavřel nějakou smlouvu. Obě strany věřily, že Bůh touží po lidu, který ho bude na této zemi správně reprezentovat a bude základem pro evangelizaci všech národů. Waggoner to vyjádřil následovně: "Bude však někdy na zemi existovat lid, který by dosáhl této dokonalosti charakteru? Vskutku bude. ... Až Pán přijde, bude zde skupina lidí, která 'v Něm bude úplná'... Zdokonalení tohoto díla v srdcích jednotlivců a příprava takové skupiny je dílem třetího andělského poselství." 20 E. J. Waggoner, "Truth and its Importance," (Pravda a její důležitost), *Signs of the Times*, 28. prosince 1888, str. 790.

Ačkoli lze říci, že v těchto bodech panovala vzájemná shoda, podle vyjádření obou stran oponenti často pochybovali o tom, zda tomu, co učí, Jones a Waggoner doopravdy věří a zda jejich učení ve skutečnosti nepodkopává právě ty postoje, které podle svých tvrzení podporují. Mnozí bratři se

domnívali, že Jones a Waggoner učí věrouce, která vede ke stejným závěrům, jak je zastávají dispenzacionalisté – že deset přikázání bylo zrušeno, a proto je neděle novým dnem bohoslužby. Jones a Waggoner naproti tomu naznačovali, že bratři své učení nevytvořili na základě zdravé biblické exegeze, ale na základě argumentace, kterou vytvořili pouze za účelem pokusit se čelit postojům zastávaným dispenzacionalisty. Když si přečteme úvodní poznámky Uriáše Smitha v jeho díle *The Two Covenants* (Dvě smlouvy), je zřejmé, že tomu tak ve skutečnosti bylo:

Téma smluv se v současné době stává pro adventisty sedmého dne obzvláště zajímavým, protože je právě nyní považováno za oblíbený bod útoku některých odpůrců učení o věčné platnosti deseti přikázání a tím pádem o stále trvající závazné poslušnosti vůči původnímu dni sobotního odpočinku. Poté, co vůči sobotě ve svém marném úsilí o její svržení vyčerpali všechny ostatní zdroje teoretické opozice nyní tvrdí, že v učení o smlouvách nacházejí nezvratný důkaz, že desatero přikázání bylo nahrazeno něčím lepším. ... Stručně řečeno, jejich tvrzení je následující: že deset přikázání tvořila první neboli starou smlouvu; že tato smlouva byla chybná a byla zrušena. 21 Uriah Smith, *The Two Covenants*, str. 3.

Biblický text v listu **Galatským 3:19** byl dispenzacionalisty často citován jako důkaz, že deset přikázání bylo přidáno na hoře Sinaj, a že desatero bylo závazné pouze do příchodu Krista (onoho semene): **K čemu tedy Zákon? Byl přidán kvůli přestoupením, dokud by nepřišel potomek, kterému bylo dáno zaslíbení. Byl ustanoven skrze anděly rukou prostředníka.**

Jako závěrečný důkazní text pak byl citován verš v **Listu Galatským 3:24**, kterým se dokládá, že přikázání od Kristovy smrti již nejsou závazná: **takže se Zákon stal naším vychovatelem ke Kristu, abychom byli ospravedlněni z víry.** Tvrdilo se, že křesťané jsou nyní ospravedlňováni vírou, a nikoli zákonem.

Starý pohled.

V reakci na toto učení adventisté pod vedením Uriáše Smitha, G.I. Butlera a dalších učili názoru na smlouvy, který podle nich odpovídal na všechny námitky přicházející z křesťanského světa. **22***

Smith učil, že ve skutečnosti existuje pouze jeden plán, pouze jedna smlouva, kterou Bůh s Abrahamem uzavřel a kterou uskutečnil ve dvou fázích, ve staré a nové smlouvě: "Při naplňování zaslíbení, které dal Abrahamovi, existovaly dvě etapy, dvě dispenzace, a v každé z nich pokračoval v téže myšlence." **23*** Remarks of Eld. R. C. Porter at the Ministers' Bible School, 24. února 1890, archiv Generální konference adventistů sedmého dne.

První etapou neboli dispenzací byla stará smlouva – když Bůh uzavřel smlouvu s Izraelem na hoře Sinaj. Zde lid slíbil, že bude zachovávat deset přikázání a cokoli dalšího, co bude Hospodin vyžadovat: "Jinými slovy, podepsali bílý šek na vše, co jim měl Hospodin dát, a Hospodin mohl doplnit, co se mu zlíbilo; a cokoli do toho doplnil, to bylo součástí smlouvy, s níž souhlasili". Bůh tedy ustanovil obřadní zákon a službu ve Svatyni, **"takže se provinění rozhojnilo" (Římanům 5:20).** To byl jediný zákon, o němž se v listu Galatským mluví, ten vychovatel, který vedl ke Kristu, jádru a podstatě staré smlouvy. **24** „Remarks of Eld. Uriah Smith, Bible School,” 19. února 1890, s. 5, 10, archiv Generální konference adventistů sedmého dne.

Uriáš Smith definoval pojem "smlouva" citací z Websterova slovníku, který uvádí, že smlouva je "vzájemná písemná a zapečetěná dohoda dvou nebo více osob nebo stran, že budou konat nebo se zdrží nějakého jednání nebo věci; dohoda; ujednání". Stará smlouva uzavřená na Sinaji tedy byla "formální a vzájemnou dohodou mezi Bohem a [Izraelem], založenou na vzájemných slibech. ... Lid řekl: Budeme dodržovat Boží zákon [morální i obřadní]. Bůh řekl: Pak z vás učiním království

kněží. ... Taková byla dohoda či smlouva, kterou mezi sebou uzavřeli." Websterova sekundární definice pojmu smlouva zní - "písemnost obsahující podmínky dohody mezi dvěma stranami" – ta byla použita k vysvětlení, proč se deset přikázání nazývá smlouvou; "byly prostě základem tohoto ujednání," ale nebyly samotnou smlouvou. **25*** Uriah Smith, *The Two Covenants*, s. 5-9.

Uriáš Smith viděl, že "Bůh při uzavírání této [staré] smlouvy dosáhl tří věcí". Zaprvé "naplnit zaslíbení dané Abrahamovi v jeho době". Že tedy podle slibu daného Abrahamovi jeho "doslovné potomstvo", děti Izraele, obsadí Kanaán. Za druhé, aby Bůh měl "svatý lid, skrze který by zjevil své jméno". A za třetí, že díky "systému obřadů a systému uctívání, který je omezoval na jedno místo", bude lid oddělen "od okolních národů světa", a tak "až přijde potomek, Kristus, bude možné jeho rodokmen vysledovat bez jakýchkoli pochybností od těchto Židů až k Abrahamovi". Smith učil, že zaslíbení daná Abrahamovi, týkající se toho, co Smith nazýval první etapou, byla "zajištěna touto [starou] smlouvou", když "byla země předána do vlastnictví Izraelcům, jak Bůh slíbil". **26** „Remarks of Eld. Uriah Smith, Bible School,” 19. února 1890, s. 15, 16, archiv Generální konference adventistů sedmého dne.

Uriáš Smith tvrdil, že chyba staré smlouvy nespočívala v Bohu nebo nutně v lidech, ale v zaslíbeních, protože "to byla ta nejlepší zaslíbení, jaká mohl Bůh v té době dát". Problém spočíval v tom, že stará smlouva "nebyla schopna dovést věc do konečného naplnění", protože "neměla správné oběti, pouze krev zvířat". Když tedy Kristus přišel na zem, stará smlouva obřadních zákonů byla zrušena a nová smlouva byla zavedena obětí Krista, který byl semenem, které mělo přijít. Nová smlouva nahradila nedostatek staré smlouvy tím, že poskytla oběť, která by odstranila hříchy. Smith vysvětlil Pavlovu alegorii ve 4. kapitole listu Galatským naznačením, že stará smlouva "plodila otroctví" pouze tehdy, když chtěli Židé nadále praktikovat obřizku a dodržovat obřadní zákon. Protože "nevěřili v Krista ... byl židovský národ, to doslovné símě, symbolizován Izmaelem; Kristus, to pravé símě, byl znázorněn Izákem". **27** *Tamtéž*, s. 16, 22.

Většina Smithových výkladů měla prakticky jediný cíl – přesvědčit křesťanský svět, že starou smlouvou se rozumí obřadní zákon – jediný zákon, o němž kniha Galatským hovoří – a že deset přikázání je stále závazných, včetně soboty.

Jonesův a Waggonerův pohled.

Jonesovo a Waggonerovo chápání smluv naproti tomu nebylo založeno na názorech, které si vytvořili ve snaze bránit se proti falešným obviněním křesťanského světa – že deset přikázání bylo zrušeno – ale spíše na chápání věčného evangelia, které prostupuje celou Bibli. Dvě smlouvy nepovažovali za dvě časová období – Starý a Nový zákon, ale **spíše za stav srdce** bez ohledu na to, v jakém časovém období člověk žil. Stejně jako lidé, kteří stáli pod horou Sinaj, může člověk žít podle staré smlouvy i dnes. Waggoner učil, že druhá neboli nová smlouva, "existovala dříve, než byla uzavřena smlouva na Sinaji" a ve skutečnosti "existovala druhá smlouva se všemi svými prvky dávno před tou první [neboli starou], dokonce již od Adamových dnů". Již tehdy se plně "rozvinul plán spásy". **28*** E. J. Waggoner, "The Two Covenants," *Bible Readings for the Home Circle* (Battle Creek, MI.: Review and Herald Pub. Co., 1889), str. 316.

Smlouva a zaslíbení Abrahamovi byly jedno a totéž. Bůh slíbil Abrahamovi a skrze něj všem národům ("všem čeledím země"), že dá lidem celou nově stvořenou zemi poté, co je osvobodí od prokletí. Tento slib zahrnoval věčný život a to, že učiní spravedlivými všechny, kdo uvěří, neboť člověk musí být spravedlivý, aby mohl onu zemi zdědit. Tuto věčnou smlouvu "potvrdil Bůh v Kristu... přísahou, která byla přídavkem k zaslíbení. **Galatským 3:17 Říkám tedy toto: Zákon, jenž byl dán po čtyřech stech třiceti letech, nemůže zrušit smlouvu již před tím právoplatně potvrzenou od Boha, a tak zmařit to zaslíbení.** Tyto 'dvě neměnné věci, ve kterých není možné, aby

Bůh lhal', způsobily, že Kristova oběť byla stejně účinnou v dobách Abrahama a Mojžíše jako je účinná i nyní." Bůh se zavázal sám sobě a své vlastní existenci k naší spáse v Ježíši Kristu. Pokud pochopíme, že jsme ztraceni a uvěříme v Něj, potom platí princip „Jeho život za nás“. 29 E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews, for Senior Classes January 4 to March 29, 1890*, (Oakland, Calif.: Pacific Press Pub. Co., 1889), str. 26.

Na rozdíl od Smitha a Butlera, kteří slovo "smlouva" definovali pouze podle Websterova slovníku, Waggoner viděl, že "ani jedna z [Websterových] definic není dostatečně rozsáhlá, aby pokryla všechna použití tohoto slova v Bibli. ... Je to jen další příklad marného pokusu o dokonalé porovnání božských a lidských záležitostí". "Hlavním bodem je pochopit, co je v každém případě přesně míněno, a to nám Písmo samo snadno umožňuje". Jones a Waggoner tedy dovolili, aby Bible definovala své vlastní pojmy. Například: "V Genesis 9:9-16 je slovo 'smlouva' použito s odkazem na Boží slib [učiněný každému zvířeti na zemi], daný bez jakýchkoli výslovných či implicitních podmínek." 30* E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, s. 8-9.

Stejně tak "věčná smlouva" uzavřená s Abrahamem nebyla **smlouvou** ve smyslu dohody dvou rovnocenných stran – byl to Boží slib Abrahamovi a jeho odpověď víry. Abraham uvěřil Bohu a bylo mu to počítáno za spravedlnost. Abraham vyjádřil víc než jen mentální souhlas. Vážil si Božích zaslíbení a cenil si jich, a v tomto smyslu **dodržoval** smlouvu s Bohem, čímž se stal otcem všech věřících. **Římanům 4:11 a znamení obřízky přijal jako pečeť spravedlnosti z víry, kterou měl ještě před obřízkou, aby byl otcem všech věřících mezi neobřezanými, aby tak také jim byla připočtena spravedlnost.** "Nová smlouva" neboli "druhá smlouva" byla ve skutečnosti **stejnou** smlouvou, kterou Bůh uzavřel již s Abrahamem. Nazývána tak byla pouze proto, že to byla druhá smlouva uzavřená s Izraelem jako národem a oproti staré smlouvě pro ně byla nová. "Na základě druhé smlouvy nelze získat žádné požehnání, které by nebylo zaslíbeno Abrahamovi. A my, s nimiž je uzavřena druhá smlouva, se můžeme podílet na dědictví, které je zaslíbeno těm, kteří jsou Abrahamovými dětmi. **Galatským 3:29 A jestliže jste Kristovi, jste símě Abrahamovo, dědicové podle zaslíbení.**" 31 E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, str. 20.

Ale co první smlouva? Proč Bůh uzavřel s Izraelem jinou smlouvu než s Abrahamem? Waggoner to vysvětlil, podle **Exodu 6:2-8** ²I promluvil Bůh k Mojžíšovi a řekl mu: Já jsem Hospodin. ³Ukázal jsem se Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi jako Bůh Všemohoucí, ale svým jménem Hospodin jsem jim nebyl znám. ⁴Ustanovil jsem s nimi také svou smlouvu, že jim dám kenaanskou zemi, zemi jejich putování, v níž pobývali jako cizinci. ⁵Já jsem také slyšel sténání synů Izraele, jež Egyptané nutili otročit, a připomenul jsem si svou smlouvu. ⁶Proto řekni synům Izraele: Já jsem Hospodin. Vyvedu vás zpod jha egyptských robot, vysvobodím vás z vaší otročiny. Ujmu se vás vztaženou paží ve velikých soudech. ⁷A přijmu vás za svůj lid a budu vaším Bohem, a poznáte, že já Hospodin jsem váš Bůh, který vás vyvádí zpod jha egyptských robot. ⁸Uvedu vás do země, o které jsem pozvednutím ruky přísahal, že ji dám Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi. Vám ji dám do vlastnictví. Já jsem Hospodin.

Bůh zamýšlel osvobodit Izrael z egyptského otroctví jako naplnění své smlouvy s Abrahamem. Když je přivedl na úpatí hory Sinaj, připomněl jim, co učinil Egyptanům a jak je vynesl na orlích křídlech. Bůh si přál, aby lid přistoupil na stejnou smlouvu víry, jakou uzavřel s Abrahamem, ale lid Mu nedůvěřoval ani u Rudého moře, ani když jim dával manu, ani u vod Meriby (Žalm 106). Nyní na hoře Sinaj je Hospodin znovu zkoušel, přičemž se odvolával na smlouvu danou Abrahamovi dávno předtím, a nabádal je, aby ji dodržovali a ujišťoval je o výsledcích. Smlouva s Abrahamem byla smlouvou víry a oni ji mohli dodržet jednoduše tím, že by si **zachovali víru**. Bůh je nežádal, aby s Ním uzavřeli další smlouvu, ale pouze aby přijali Jeho smlouvu pokoje. Správná odpověď lidu," napsal Waggoner, "by měla znít: 'Amen, ať se nám tak stane, Pane, podle Tvé vůle'". Místo toho lid odpověděl tím, že sám učinil slib: **Exodus 19:8 Vše, co Hospodin promluvil, budeme plnit.**

32* E. J. Waggoner, "The Promises to Israel: The Covenant of Promise," *Present Truth*, 10. prosince 1896, str. 789.

Není divu, že Bůh toužebně odpověděl: **Deuteronomium 5:29** *Kéž by se stalo, že by měli taková srdce, báli se mě a po všechny dny zachovávali všechny mé příkazy, aby se navěky vedlo dobře jim i jejich synům.*

Waggoner několikrát objasnil, že "v první smlouvě lid slíbil, že bude zachovávat všechna Boží přikázání, aby byl hoden místa v Jeho království. Že učiní sami sebe spravedlivými byl jen planý slib, neboť Bůh jim nepřislíbil svou pomoc". **33*** E. J. Waggoner, "The Two Covenants," *Bible Readings for the Home Circle* (1889), str. 314.

"První smlouvou byl jednoduše slib ze strany lidu, že budou zachovávat Jeho svatý zákon, a prohlášení ze strany Boha o výsledku, pokud Ho budou poslouchat." Znovu: "Sliby ve staré smlouvě byly ve skutečnosti všechny učiněny ze strany lidu. ... První smlouva byla slibem ze strany lidu, že **sám sebe učiní** svatým. To však nebyli schopni uskutečnit." **34*** E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, s. 9, 11.

Lid na sebe vzal odpovědnost za konání Božích skutků, čímž projevila nedostatek uznání Boží velikosti a svatosti. Jen když jsou lidé neznalí Boží spravedlnosti, snaží se ustanovit svou vlastní spravedlnost a odmítají se podříditi Boží spravedlnosti. Jejich sliby byly bezcenné, protože neměli moc je splnit, přesto Izrael zaslíbení dvakrát zopakoval. **Exodus 24:3,7** *³Mojžíš přišel a vyprávěl lidu všechna Hospodinova slova a všechna nařízení. Všechnen lid jednohlasně odpověděl a řekl: Všechna slova, která Hospodin promluvil, budeme plnit.; ⁷Potom vzal knihu smlouvy a přečetl lidu. Ten řekl: Všechno, co Hospodin promluvil, budeme plnit a poslouchat.*

V důsledku nevíry Izraelského národa se Hospodin řídil jiným plánem a sestoupil dolů na úroveň lidí. Sestoupil na horu Sinaj za doprovodu ohně, blesků a zemětřesení a když pronášel slova deseti přikázání, způsobil, že se lidé třáslí. V případě Abraháma nic takového nedělal, stejných deset přikázání vepsal do jeho srdce. Ačkoli morální zákon "byl znám od stvoření", Waggoner v něm viděl "přidaný" zákon a "vychovatele", který nás měl přivést ke Kristu, jak se o tom mluví v listu **Galatským 3:19.24** *¹⁹K čemu tedy Zákon? Byl přidán kvůli přestoupením, dokud by nepřišel potomek, kterému bylo dáno zaslíbení. Byl ustanoven skrze anděly rukou prostředníka... ²⁴takže se Zákon stal naším vychovatelem ke Kristu, abychom byli ospravedlněni z víry.* **35*** E. J. Waggoner, *The Gospel in the Book of Galatians*, s. 24-26, 43-48.

Waggoner si uvědomoval, že "Boží zákon, nazývaný Jeho smlouvou, byl základem [staré] smlouvy mezi Bohem a Izraelem". Waggoner však jasně uvedl, že Desatero "předcházelo" neboli existovalo již předtím, než bylo vysloveno na Sinaji, a bylo tedy "zcela odlišné od transakce na Chorébu". Ačkoli žádoucí výsledek obou smluv byl stejný – dodržování Božích přikázání – tento stav nemohl nikdy nastat, jestliže byla smlouva založena na lidských slibech. Smyslem vydání deseti přikázání tedy bylo nasměrovat "mysl lidí k Abrahamově smlouvě, kterou Bůh potvrdil v Kristu". To byl účel zákona pro všechny časy: "Boží plán spasení hříšníků, ať už nyní nebo za časů Mojžíšových, je tento: Zákon vede k jasnému pochopení hříchu, jednotlivce z něj důrazně usvědčuje a tím hříšníka vede k hledání svobody ... která byla nabídnuta již dávno předtím, ale hříšník na to nechtěl slyšet, ... a vede k životu ve spravedlnosti skrze víru v Krista." **36** E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, s. 9, 26, 24.

Na rozdíl od Smitha a Butlera, kteří učili, že obřadní zákon **byl** starou smlouvou, Waggoner věřil, že "nařízení o bohoslužbě" netvořila součást první smlouvy. Kdyby tomu tak bylo, musely by být zmíněny při uzavírání této smlouvy, ale nebyly. Byly s ní spojeny, ale nebyly její součástí. Byly pouze prostředkem, jímž lid uznával spravedlnost svého odsouzení k smrti za porušení zákona,

který se zavázal dodržovat a svou víru v Prostředníka nové smlouvy." 37 E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, s. 23-24.

Waggoner se domníval, že Butlerův postoj "naznačuje, že před prvním příchodem se lidé přibližovali k Bohu prostřednictvím obřadního zákona a poté se k Němu přibližovali skrze Mesiáše". Waggoner reagoval na Butlerovu myšlenku, že "v době tzv. starého zákona bylo odpuštění hříchů pouze **obrazné**. ... Neexistovalo žádné skutečné odpuštění hříchů, dokud nebyl obětován Kristus, který byl skutečnou Obětí." Butler také učinil Kristova ustanovení výlučnými pro Židy, kteří byli podřízeni obřadnímu zákonu. 38* E. J. Waggoner, *The Gospel in the Book of Galatians*, s. 12, 29.

Waggoner naopak věřil, že "všechna provinění spáchaná pod touto smlouvou, která byla odpuštěna, byla odpuštěna na základě druhé smlouvy, jejímž prostředníkem je Kristus. Přestože Kristova krev byla prolita až stovky let po uzavření první smlouvy, byly hříchy odpuštěny, kdykoli byly vyznány" na základě "Abrahamovy smlouvy, kterou Bůh potvrdil v Kristu", který byl zabit od stvoření světa. "Kdyby první smlouva obsahovala odpuštění a příslib Boží pomoci, nebylo by třeba žádné další smlouvy". 39 E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, s. 25-26.

Waggoner také protestoval proti výlučnosti Butlerova názoru: "[Kristus] nevykoupí nikoho, kdo by nebyl ve stavu, do jakého byl učiněn On. A protože pouze Židé podléhali obřadnímu zákonu, podle vaší teorie by přišel spasit pouze Židy. Jsem rád, že správný výklad nás nezavazuje k tomu, abychom plán spasení takto omezovali. Kristus zemřel za všechny lidi; všichni lidé podléhali odsouzení Božím zákonem, stejně tak se i Kristus stal předmětem odsouzení zákonem. Z Boží milosti zakusil smrt za každého člověka. **Hebrejům 2:9** Avšak toho, který byl nakrátko postaven níže než andělé, Ježíše, vidíme pro utrpení smrti ověčeného slávou a ctí; tak z milosti Boží za každého okusil smrti. 40 E. J. Waggoner, *The Gospel in the Book of Galatians*, str. 63.

Waggoner nevěřil tomu, čemu věřil Uriáš Smith, a sice že stará smlouva je chybná, protože se zaslíbení týkala **obřadního systému**, ale protože sliby o tom, že ji budou dodržovat, pocházeli od lidí. Izrael si věčné smlouvy, kterou Bůh uzavřel s Abrahamem, moc nevážil a tváří v tvář všemu, co pro ně Bůh učinil, si opovážlivě přisvojil odpovědnost za své spasení. Tím vstoupili do smlouvy, která "plodí otroctví", o níž hovoří alegorie o Sáře a Hagar v listu Galatským 4: "Stará smlouva se službou smrti a nová smlouva se službou Ducha života jsou ve výrazném protikladu. ... Nejsme nasměrováni na horu Sinaj, abychom pro získání spravedlnosti důvěřovali v zákon, když pro nás má jen prokletí, ani na starou smlouvu s její službou smrti, ale na horu Sion, kde můžeme najít zákon Ducha života v Kristu Ježíši, prostředníka nové smlouvy, a můžeme najít pokoj a pomoc 'převyšující všechno, co žádáme nebo co si můžeme pomyslet'." 41* E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, str. 33.

V konečném důsledku, na rozdíl od Smitha a Butlera, kteří věřili, že zaslíbení Abrahamovi a jeho "potomstvu", o nichž se hovoří v Genesis 15 a 17, se naplnila v době starého zákona tím, že Izrael získal Kanaán, Waggoner viděl, že věčné zaslíbení Abrahamovi se týkala nové země. Toto zaslíbení mělo být definitivně naplněno až poté, co jeho potomstvo, kterým byl Kristus, získá do vlastnictví zaslíbené dědictví při druhém příchodu. V **Listu Galatským 3:19** se píše: **K čemu tedy Zákon? Byl přidán kvůli přestoupením, dokud by nepřišel potomek, kterému bylo dáno zaslíbení.** Waggonerův názor byl, že "při zmíněném příchodu zdědí potomstvo to zaslíbení. ... Kristus jej ještě nepřijal, neboť jsme s ním spoludědici; a až jej přijme on, přijme jej také Abraham a všichni ti, kdo jsou jeho dětmi skrze víru. ... V tomto devatenáctém verši není zmíněno mnoho zaslíbení, ale pouze jedno zaslíbení, dědictví, a toto zaslíbené dědictví nebude přijato dříve než při druhém příchodu Krista." 42* E. J. Waggoner, *The Gospel in Galatians*, str. 39.

Při srovnání těchto dvou pohledů na smlouvy není těžké pochopit, že může snadno vzniknout napětí. Vzdělávací institut se stal dalším bojištěm, kde se postupující světlo setkalo s temnotou tradice a nevíry.

KAPITOLA 12. POZNÁMKY NA ZÁVĚR

1. Ellen G. White, "The Need of Complete Consecration," (Potřeba úplného zasvěcení), *Review and Herald*, 21. ledna 1890, str. 33.
2. Ellen G. White, "The Lord Must be Our Light" (Naším světlem musí být Pán), *Review and Herald*, 28. ledna 1890, str. 49.
3. Ellen G. White, "The Relation of Christ to the Law is not Understood," (Vztah Krista k zákonu není pochopen), *Review and Herald*, 4. února 1890, s. 65, 66.
4. Ellen G. White, "The Danger of Talking Doubt" (Nebezpečí vyslovování pochybností), *Review and Herald*, 11. února 1890, str. 81.
5. Ellen G. White, "Need of Earnestness in the Cause of God" (Potřeba horlivosti v Boží věci), *Review and Herald*, 25. února 1890, s. 113, 114.
6. Robert Van Ornam, *The Doctrine of the Everlasting Covenant in the Writings of Ellet J. Waggoner*, (Graduate Thesis, Loma Linda University, 1985), s. 12, 38.
7. Arthur L. White, *The Lonely Years*, str. 454.
8. "Third Day's Proceedings," *General Conference Daily Bulletin*, 21. října 1888; v *Manuscripts and Memories*, str. 361.
9. W. C. White, "Notes Made at the Minneapolis Meetings 1888", 15. října 1888; v *Manuscripts and Memories*, str. 424.
10. "Sabbath Disclosures", St. Paul *Pioneer Press*, 22. října 1888, str. 6; v *Manuscripts and Memories*, str. 582.
11. R. T. Nash, "An Eye Witness Account" (Vyprávění očitého svědka), str. 2; v *Manuscripts and Memories*, str. 352.
12. Jessie F. Moser-Waggoner L. E. Froomovi, 16. dubna 1930; viz LeRoy E. Froom, *Movement of Destiny*, s. 189, 200-201, 243, 260. Viz také kapitola 4, pozn. 4.
13. Dan T. Jones S. N. Haskellovi, [březen] 1890 (sbírka dopisů, str. 910). Viz také: Tim Crosby, "Ellen G. Whiteová a Zákon v listu Galatským: A Study in the Dynamics of Present Truth," nepublikovaný rukopis, Document File 61a, Ellen G. White Estate, Silver Spring, MD.; Clinton Wahlen, "What Did E. J. Waggoner Say at Minneapolis?" (Co řekl E. J. Waggoner v Minneapolis?), *Adventist Heritage*, zima 1988, s. 22-37.
14. Ellen G. White, Rukopis 19, "Diary Entries", 5. března 1889; v *1888 Materials*, str. 272.
15. Uriáš Smith Ellen G. Whiteové, 17. února 1890; Uriáš Smith L. F. Trubeymu, 11. února 1902; v *Manuscripts and Memories*, s. 154, 312.

16. Uriah Smith, "God's Covenants with Men" (Boží smlouva s lidmi), *Review and Herald*, 13., 20. a 27. září, 11. a 25. října, 1. a 20. listopadu 1887, s. 584, 600-601, 617-618, 632-633, 664-665, 680; "The Two Covenants," *Bible Echo* a *Signs of the Times*, listopad a prosinec 1887, s. 162-163, 178-179 a leden, únor a březen 1888, s. 2-3, 22, 34-35.

17. Uriah Smith, *The Two Covenants* (Battle Creek, MI: Review and Herald, nedatováno).

18. "Remarks of Eld. R. C. Porter at the Ministers' Bible School," 24. února 1890 a "Remarks of Eld. Uriah Smith, Bible School," 19. února 1890, archiv Generální konference adventistů sedmého dne. Komentáře Dana Jonese budou dokumentovány ve zbytku této kapitoly.

19. E. J. Waggoner, *The Gospel in Galatians*, str. 70; a A. T. Jones C. E. Holmesovi, 12. května 1921; v *Manuscripts and Memories*, s. 65, 327.

20. E. J. Waggoner, "Truth and its Importance", *Signs of the Times*, 28. prosince 1888, str. 790.

21. Uriah Smith, *The Two Covenants*, str. 3.

22. Waggoner však kupodivu správně "obvinil vedoucí pracovníky Generální konference, že v otázce smluv [nepřímo] podpořili názor [D. M.] Canrighta." Ten nedávno vystoupil z církve a "již nevěřil, že Desatero je pro křesťany závazné, a vzdal se zákona, soboty, poselství [pozn. překl.: tři andělů (?)], Svatyně, naší pozice týkající se Spojených států v proroctví, svědectví, zdravotní reformy, ustanovení skromnosti. ... [N]evěřil, že papežství změnilo sobotu." (Dan T. Jones G. I. Butlerovi, 13. února 1890. Viz také: Arthur L. White, *The Lonely Years*, str. 360).

23. R. C. Porter se Smithem souhlasil. V kázání o smlouvách nejméně desetkrát uvedl, že Abrahamova smlouva zahrnuje starou i novou smlouvu: "Abrahamova smlouva je smlouvou věčnou a obě smlouvy jsou pouze prostředky v různých dobách k uskutečnění tohoto plánu." Věřil také, že stará smlouva naplnila zaslíbení Abrahamovi prostřednictvím jeho doslovného potomstva (Izraele) v zemi Kanaán a nová smlouva bude naplněna v duchovním smyslu a nebeském Kanaánu prostřednictvím doslovného potomstva, tedy Krista (Poznámky staršího R. C. Portera na Biblické škole pro kazatele, 24. února 1890, archiv Generální konference adventistů sedmého dne).

24. "Remarks of Eld. Uriah Smith, Bible School," 19. února 1890, s. 5, 10, archiv Generální konference adventistů sedmého dne.

25. Uriah Smith, *The Two Covenants*, s. 5-9. Zdá se, že toto Smithovo vysvětlení nestačí k odmítnutí tvrzení, že deset přikázání bylo starou smlouvou, a proto bylo zrušeno na kříži.

26. "Remarks of Eld. Uriah Smith, Bible School," 19. února 1890, s. 15, 16, archiv Generální konference adventistů sedmého dne.

27. *Tamtéž*, s. 16, 22.

28. E. J. Waggoner, "The Two Covenants," *Bible Readings for the Home Circle* (Battle Creek, MI.: Review and Herald Pub. Co., 1889), str. 316. A. T. Jones se s Waggonerem v otázce Smluv naprosto shodoval, ale většina dochovaných článků na toto téma jím byla napsána až po Vzdělávacím institutu v roce 1890. Ačkoli Jones není v této konkrétní části kapitoly citován, budou zde v poznámkách uvedeny odkazy, kde vyjádřil podobné myšlenky jako Waggoner. V době, kdy byl Jones redaktorem *Review and Herald* (1897-1901), vedl týdenní sérii článků o knize Galatským, které vycházely šestnáct měsíců, od července 1899 do listopadu 1900. Z této série jsou zvláště

zajímavé Jonesovy články o 4. kapitole listu Galatským s názvem "The Two Covenants" (Dvě smlouvy), které vycházely devět týdnů, od 29. května do 31. července 1900. Celá série byla sestavena a je k dispozici v knižní podobě ("Studies in Galatians, by A. T. Jones" [Payson, AZ: Leaves-of-Autumn Books, reprint 1999]). Články jsou také přístupné na CD *Ellen G. White Writings Comprehensive Research Edition* (2008), které lze získat v jakémkoliv adventistickém knižním centru nebo ve White Estate.

29. E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews, for Senior Classes January 4 to March 29, 1890*, (Oakland, Kalifornie: Pacific Press Pub. Co., 1889), str. 26; také "Lekce 20 - Hebrejům 9:8-14 (sobota 15. února)," *Review and Herald*, 4. února 1890, str. 78.

30. E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, s. 8-9; také "Lekce 15 - Hebrejům 8:2-6 (sobota 11. ledna)," *Review and Herald*, 7. ledna 1890, str. 14. Ve vydání *Bible Readings* z roku 1888 je uveden Smithův a Butlerův názor na starou smlouvu, přičemž k definici tohoto pojmu je použit Websterův slovník. Když Waggoner redigoval vydání *Bible Readings* z roku 1889, Websterovu definici neodstranil, ale dalšími poznámkami a odkazy dal jasně najevo, že vychází z Bible, a ne z Websterova. Když v roce 1889 přepisoval Úkoly sobotní školy, Waggoner v lekci opět ponechal obě Websterovy základní definice, ale dal jasně najevo, že ani jedna z definic není dostatečně obsáhlá, aby pokryla všechna použití tohoto slova v Bibli. Při psaní svých vlastních článků Waggoner ani jednou nepoužil Websterovu definici slova "smlouva". A. T. Jones vyjádřil podobné myšlenky o smlouvách ve svém článku "Through the Bible. The Rainbow and Its Meaning-II", *The Medical Missionary*, 16. září 1908, s. 745-747.

31. E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, str. 20; také "Lekce 18 - Hebrejům 8:6-13 (sobota 1. února)," *Review and Herald*, 21. ledna 1890, str. 45.

32. E. J. Waggoner, "The Promises to Israel: The Covenant of Promise," *Present Truth*, 10. prosince 1896, str. 789. A. T. Jones na toto téma psal ve svém článku "Studies in Galatians. The Two Covenants. Gal. 4:21-24," *Review and Herald*, 10. července 1900, str. 441.

33. E. J. Waggoner, "The Two Covenants", *Bible Readings for the Home Circle* (1889), str. 314. Podobné myšlenky vyjádřil i A. T. Jones ve svém článku "Studies in Galatians. The Two Covenants. Gal. 4:21-24," *Review and Herald*, 24. července 1900, str. 472.

34. E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, s. 9, 11; také "Lekce 15 - Hebrejům 8:2-6 (sobota 11. ledna)" a "Lekce 16 - Hebrejům 8:8-13 (sobota 18. ledna)," *Review and Herald*, 7. ledna 1890, str. 14. Podobné myšlenky vyjádřil i A. T. Jones ve svém článku "Catholicism v. Christianity," *The Bible Echo*, 24. června 1895, str. 195.

35. E. J. Waggoner, *The Gospel in the Book of Galatians*, s. 24-26, 43-48. Podobné myšlenky vyjádřil i A. T. Jones ve svých článcích "Studies in Galatians. Gal. 3:24-25", *Review and Herald*, 17. dubna 1900, str. 249; a "Studies in Galatians. Gal. 3:24-26," *Review and Herald*, 24. dubna 1900, s. 265-266.

36. E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, s. 9, 26, 24; také "Lekce 15 - Hebrejům 8:2-6 (sobota 11. ledna)," *Review and Herald*, 7. ledna 1890, str. 14; a "Lekce 20 - Hebrejům 9:8-14 (sobota 15. února)," *Review and Herald*, 4. února 1890, str. 78; a "Lekce 19 - Hebrejům 9:1-7 (sobota 8. února)," *Review and Herald*, 28. ledna 1890, str. 61.

37. E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, s. 23-24; také "Lekce 19 - Hebrejům 9:1-7 (sobota 8. února)," *Review and Herald*, 28. ledna 1890, str. 61.

38. E. J. Waggoner, *The Gospel in the Book of Galatians*, s. 12, 29. Viz také G. I. Butler, *The Law in Galatians*, str. 44. Ohledně myšlenky různých dispensací vyjádřil podobné obavy jako Waggoner také A. T. Jones ve svém článku "'Jewish' and Christian", *American Sentinel*, 23. ledna 1896, str. 27.

39. E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews*, s. 25-26, 12, 63; také "Lekce 20 – Hebrejům 9:8-14 (sobota 15. února)," *Review and Herald*, 4. února 1890, str. 78; a "Lekce 16 – Hebrejům 8:8-13 (sobota 18. ledna)," *Review and Herald*, 7. ledna 1890, str. 14.

40. E. J. Waggoner, *The Gospel in the Book of Galatians*, str. 63.

41. E. J. Waggoner, *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews, for Senior Classes April 5 to June 28, 1890*, (Oakland, Kalifornie: Pacific Press Pub. Co., 1890), str. 33; také "Lekce 33 – Hebrejům 12:18-39 (sobota 21. června)," *Review and Herald*, 10. června 1890, str. 366. Podobně se ke 4. kapitole listu Galatským vyjádřil i A. T. Jones ve svých článcích "Spiritual Egypt. – N. 4," *General Conference Daily Bulletin*, 5. března 1897, s. 27-28; a "Two Sons," *Review and Herald*, 1. února 1898, str. 76; a "Studies in Galatians. The Two Covenants. Gal. 4:21-31," *Review and Herald*, 29. května 1900, str. 344.

42. E. J. Waggoner, *The Gospel in Galatians*, str. 39. G. I. Butler v tomto bodě Waggonera nesprávně interpretoval tvrzením, že Waggoner prohlašuje, "že 'semeno' ještě nepřišlo a nepříjde až do druhého příchodu Krista. Těžko by si pisatel mohl skutečně myslet, že by nějaký věřící v Krista takový postoj zastával, kdybychom to nečetli v našem vlastním milovaném časopisu *Signs of the Times* z 29. července 1886" (G. I. Butler, *The Law in Galatians*, str. 46). Waggoner na to reagoval slovy: "Kdyby to napsal někdo jiný, myslel bych si, že jde o úmyslné zkreslení, protože to rozhodně žalostně zkresluje názor, který zastávám a který jsem zveřejnil. ... Je pravda, že jsem zastával a stále zastávám názor, že příchod semene, o němž se mluví v Gal 3:19, znamená druhý příchod Krista; to však neznamená, že Kristus již nepřišel nebo že nyní není semenem" (*The Gospel in the Book of Galatians*, str. 37). Stejně myšlenky jako Waggoner o "semeni" v listu Galatským 3:19 vyjádřil také A. T. Jones ve svém článku "Studies in Galatians. Gal. 3:19", *Review and Herald*, 13. března 1900, str. 169. Zdá se, že Jonesův a Waggonerův postoj k "**semeni**", stejně jako jejich postoj k **zákonu** uvedenému v listu Galatským 3:19, by poskytl platnou odpověď těm evangelikálům, kteří učí, že deset přikázání bylo zrušeno na kříži. Evangelikálové by měli pochopit, že zákon deseti přikázání je stále jakoby vychovatelem, který vede lidi ke Kristu, dokud nepříjde podruhé, aby přijal své dědictví. O verši Galatským 3:19 v publikovaných spisech Ellen Whiteové nelze najít žádnou zmínku, G. B. Starr nicméně vypráví o zážitku s Ellen Whiteovou, když s ní pracoval v Austrálii:

"Vysvětlil jsem jí své chápání toho, že zákon [v Gal 3:19] byl vyřčen na hoře Sinaj, aby odhalil přestoupení, a pochopil jsem, že "semeno" se vztahuje na Ježíše, který je dědicem, jemuž byla zaslíbena nová země, jak je uvedeno ve verších 16-18, a že příchod, o němž se mluví ve verši 19, je Jeho druhým příchodem, aby se ujal svého dědictví. Zdálo se, že s tím souhlasí" (G. B. Starr, *Fifty years with One of God's Seers*, nepublikovaný rukopis, s. 26-27).